

демонструвати цілісні зразки життєдіяльності і фрагменти життя успішних і талановитих діячів культури, історичних діячів, пошуки ними смислів життєдіяльності, ціннісне ставлення до культури, людей, творчості. В історії містяться великі можливості для проживання та переживання минулого, для того, щоб здійснити перехід від історії ідей до історії смислів, повернути в історію описовість та подієвість. Феноменологічний підхід ставить викладача перед питанням: наскільки він здатний «згасити» своє суб'єктивне сприйняття минулого, об'єктивуючи його, чи треба це робити? У лекціях діалог та розуміння витісняють монолог та пояснення. Приклад діалогу: мислителі колишньої епохи відзначили кілька «больових точок», перш за все і таку, що «у свідомості XIX-XX століть майже зник ідеал людини. З тих пір, як людину визнали продуктом суспільства, породженням соціального середовища, ідеал людини було замінено на ідеал суспільства» (М. Бердяєв). Чи не переживаємо і ми у XXI столітті такий же «больовий» синдром? І як повернути людину у лоно пріоритетних цінностей буття? Метод феноменологічної редукції («очищення свідомості») від ідеологічних, соціальних нашарувань дозволяє вийти на шлях осягнення внутрішньої людської природи, «людськості», індивідуальності (життєтворчість видатних людей), не розчинитися у натовпі, у масовій свідомості. Тим більше, що сьогодні затребуваним зразком масової поведінки стають тваринні, а не людські інстинкти.

І. Б. Абрамська

ЩОДО ПРОБЛЕМ ДУХОВНОГО ОНОВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ

Відомо, що вся історія розвитку людини – складний процес суперечливого взаємовпливу форм практичної реалізації людських сутнісних сил і способів її духовного становлення. Які є можливості та способи оновлення суперечливого зв'язку практичного і духовного в умовах сучасного розвитку українського суспільства?

Світ людини і сама людина, яка реалізує в ньому своє «об'єктивоване» буття, пов'язані практично й ідеально. Ці два типи зв'язку не суперечать, а взаємно доповнюють один одного, утворюючи сукупність єдиних форм розвитку ідеального історичного світу і світовідношення, причому ідеальне і духовне не тотожні. Вони по-різному організовують розвиток історичної природи людської свідомості. Будучи найважливішою стороною, способом зміни практики, ідеальне «представляє» свідомість світу, робить його системоутворюючим процесом історичного самообґрунтування світовідношення.

Ідеальне існує як сукупність форм вирішення внутрішніх протиріч розвитку практики, як властивість, атрибут і системна якість

світовідношення, яка практично розвивається. Нарешті, ідеальне характеризує свідомість з точки зору не тільки її «буттєвості», а й розвитку діалектичної єдності. Духовне ж являє собою систему практичних форм історичного самообґрунтування свідомості. Це засіб представленості світу в людській свідомості. Тому в результаті розвитку духовного постає конкретна відмінність світу і світовідношення. Світ «занурюється» в таїнства кожного унікального світовідношення через розвиток і дозвіл практичного й духовного. Тільки в ставленні до людини світ стає світом. Протиріччя матеріального й ідеального виникає та існує тільки в практиці. Духовне ж, як універсальна форма історичної рефлексії ідеального, розвивається відносно незалежно від практики. У цій самотійності духовного міститься можливість історичного самовизначення світовідношення людини.

Справді, в «душі поривах» людиною створюється багатий світ образу, в якому за допомогою єдності істини (тотожності буття і мислення), добра (тотожності людини і людини) і краси (тотожності людини з самою собою і світом) ім'я людське стає сенсом буття, а сама людина підноситься до сутності історичного світу. Тому духовне перетворюється на системоутворюючий фактор історичного самовизначення світовідношення не через подолання бездуховності, а шляхом затвердження практичної діяльності людей як дійсної основи людського буття.

Відтак, саме духовне являє собою умову історичної стійкості практики: практичні форми як змістовно-цілісні утворення знімаються в духовній якості способів самоствердження людини, форм об'єктивування людського «Я». Ці форми-«матриці» практично-духовного засвоєння світу повертаються в практику у вигляді низки духовно-практичних констант – цілей, ідеалів, смислів, норм – з тим, щоб забезпечити відповідність практичного інтересам людини, з одного боку, і практично «схопити» суть історичного світу, з іншого.

Здається, що не відбудеться дійсного оновлення суспільного розвитку в тому випадку, якщо предметом духовного освоєння стане (і вже було в історії нашої країни) діяльнісний бік практики як такий. У цьому випадку в залежності від того, який вид діяльності – матеріальна або ідеологічна – висувається на перший план духовного впливу, світ духовності відповідним чином технологізується або набуває рис неприкритої апологетичності.

На наш погляд, можна виділити три точки руйнації духовності як самодостатності при розвитку протиріччя «практичне-духовне». Якщо в рамках впливу духовності на практику існує небезпека абсолютизації предмета – мети цього впливу, то зворотний рух загрожує абсолютизацією засобів самообґрунтування практичного відношення. Такими засобами, як правило, виступають складові сутнісної єдності світу духовності людини, а саме: пізнавальна діяльність, духовна праця і духовне виробництво.

Сьогодні предметом і підставою духовної діяльності стає ідеалізований світ людини, спекулятивно прикрашене буття, тобто реальність, яка нібито існує за законами розвитку духовності. Так, наприклад, в науці протягом тривалого часу панувала тенденція сцієнтизації знання та вважалося, що виробництво не потребує психологічних «ефемерностей», а розвитком суспільних відносин можна управляти без соціології.

Отже, не знаходячи підстав для власного розвитку в історичній самодіяльності людини – практиці – пізнавальна діяльність, духовна праця, духовне виробництво в умовах кризового розвитку стають «точками» руйнування світу духовності. Об'єднати їх у сутнісну духовну єдність може тільки логіка взаємодії двох процесів: духовно-практичного і практично-духовного розвитку людини.

Становлення справжньої духовності людини як найбільш повного вираження її творчої суб'єктивності у відношенні до історії, духовне оновлення всього українського суспільства є не просто завоюванням реформ, а й надійною гарантією їх незворотності.

А. М. Зубов

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Останніми роками система вищої освіти в Україні перебуває в стані, який перестала задовольняти вимоги, які постають перед нею в умовах глобалізації. Сформувалась невідповідність сучасного попиту суспільства на фахівців з вищою освітою, виникли протиріччя між пропозиціями ринку праці фахівців з вищою освітою і викликами господарюючих суб'єктів. Гальмуючим чинником став і економічний стан забезпечення системи державного сектора вищої освіти.

У складі основних проблем організації і управління вищою освітою сьогодні спостерігається:

- поява невідповідності практичної підготовки фахівців для швидкого включення їх у процеси життєдіяльності;
- зниження уваги влади і відповідальності суспільства за працевлаштування молодих фахівців за їх спеціалізацією, реалізацію їх фахових знань;
- відсутність соціальної відповідальності бізнесу і соціальної підтримки державою випускників вищих навчальних закладів.

Разом із означеними проблемами слід підкреслити, що влада в Україні вже перейшла до етапу модернізації освіти, головною метою якої стало відпрацювання механізмів управління підвищенням та забезпечення якісної підготовки фахівців відповідно до Болонської системи. Більшість вживаних заходів можна вважати інноваційними. Для їх реалізації є